

Výzkum v pedagogické praxi

Seminář 02

Gabriela Šimková

simkova@ped.muni.cz

Podzim 2024

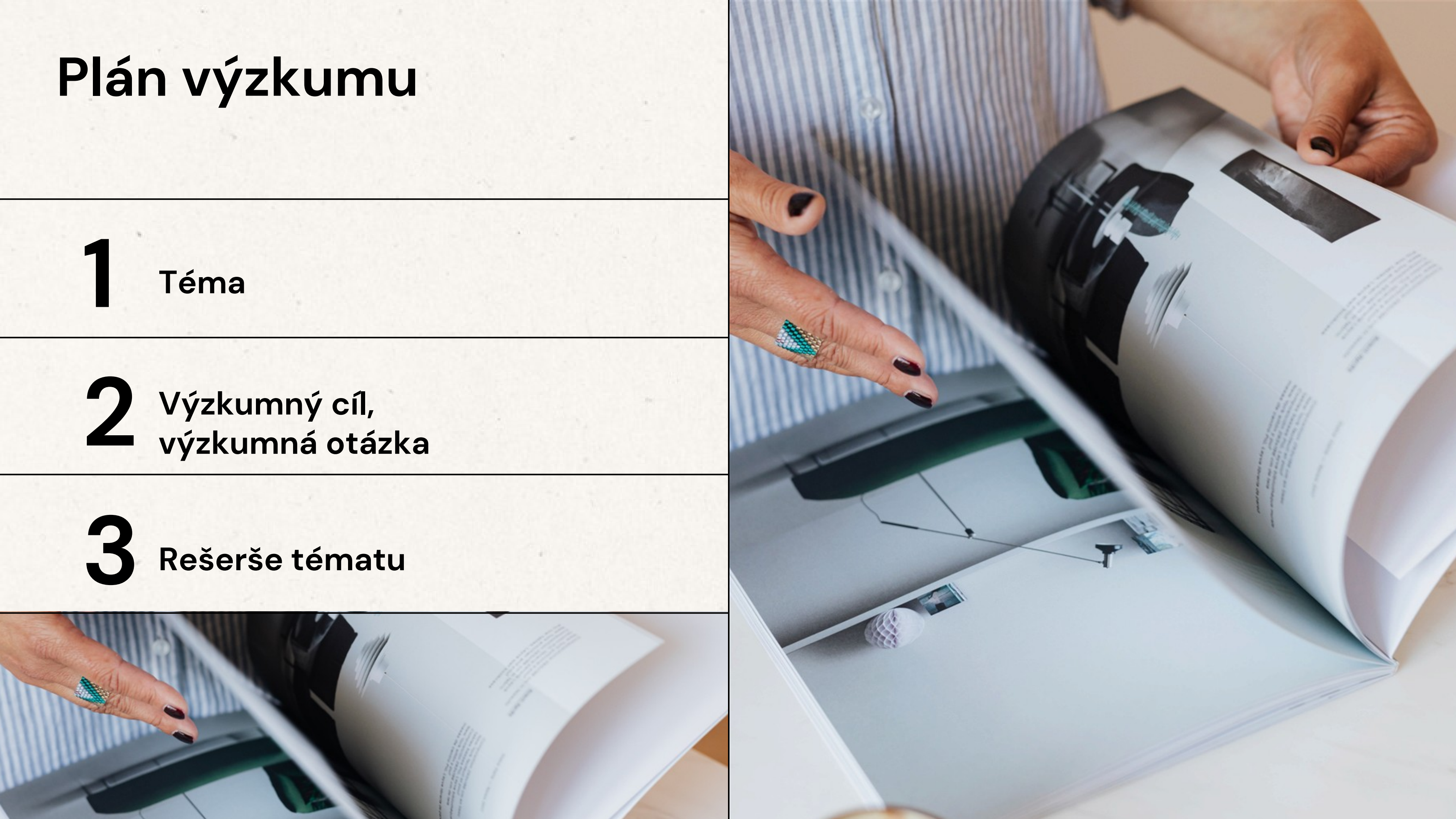

Plán výzkumu

1 Téma

2 Výzkumný cíl,
výzkumná otázka

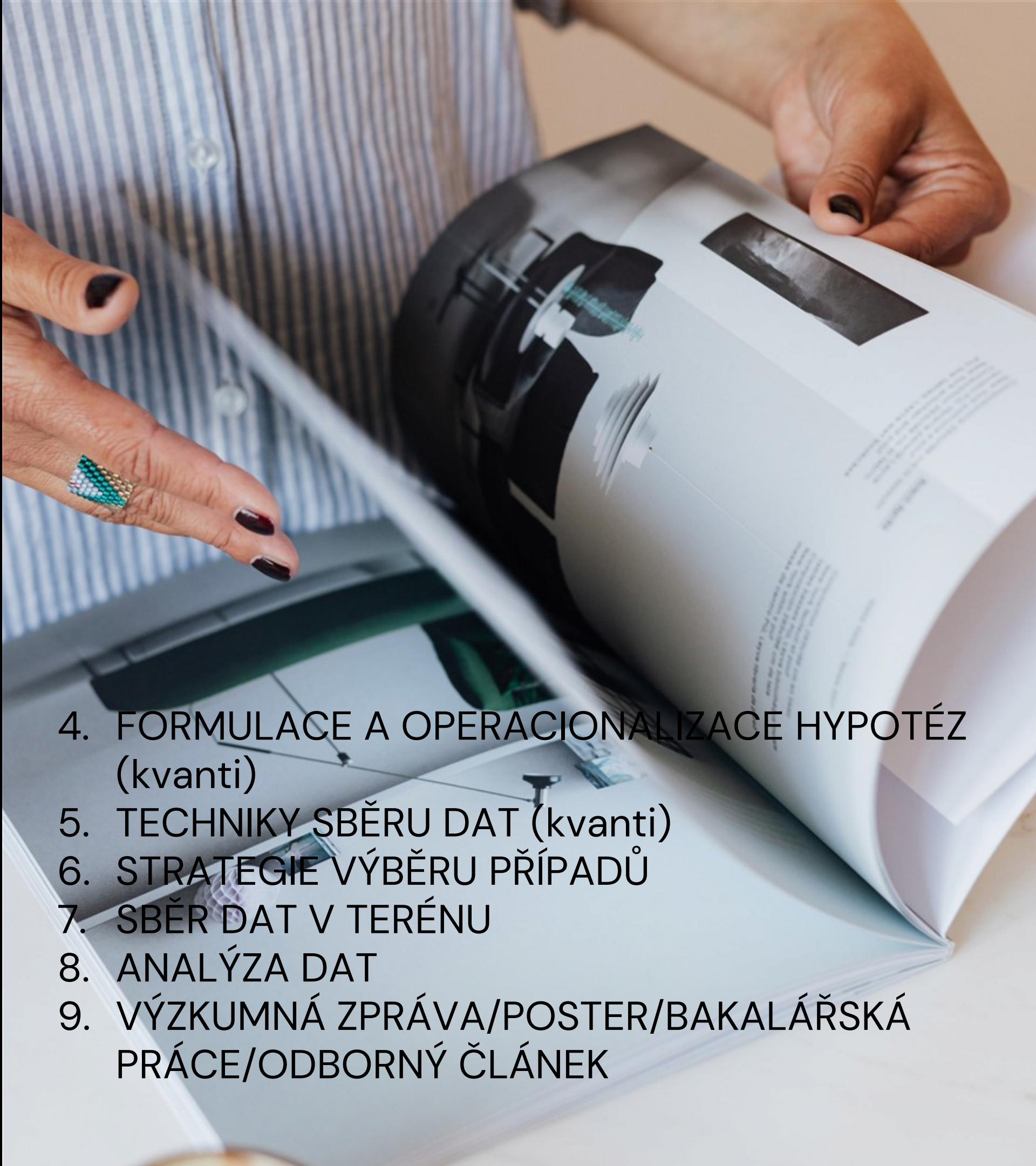
3 Rešerše tématu

Plán výzkumu

4 Volba výzkumného designu (kvali)

5 Techniky sběru dat (rozhovor)

-
4. FORMULACE A OPERACIONALIZACE HYPOTÉZ (kvanti)
 5. TECHNIKY SBĚRU DAT (kvanti)
 6. STRATEGIE VÝBĚRU PŘÍPADŮ
 7. SBĚR DAT V TERÉNU
 8. ANALÝZA DAT
 9. VÝZKUMNÁ ZPRÁVA/POSTER/BAKALÁŘSKÁ PRÁCE/ODBORNÝ ČLÁNEK

Jak se vám dařilo s rešerší?

- Přes jaký vyhledávač jste studie našli?
- Podařilo se vám najít všechny požadované informace do rešeršní tabulky?

- Podařilo se vám najít relevantní studie k vašemu tématu/výzkumné otázce?
- Bylo pro vás hledání obtížné? Co vám pomohlo?

Diskuze nad řešeršními tabulkami

- ▶ Formulace výzkumného cíle/otázky
- ▶ Byl vzorek jasně popsán?
- ▶ Jaké jsou použité metody sběru dat?

Citace dle APA

<https://is.muni.cz/do/sukb/kuk/materialy/cze/citace/pages/APA.html>

<https://www.ped.muni.cz/pedagogika/studujici/zaverecne-prace>

<https://scholar.google.com/>

<http://www.phil.muni.cz/wupv/home/studium/citacni-norma-apa>

Doplňte do rešeršní tabulky citaci zdroje dle APA

<https://is.muni.cz/do/sukb/kuk/materialy/cze/citace/pages/APA.html>

<https://www.ped.muni.cz/pedagogika/studujici/zaverecne-prace>

<https://scholar.google.com/>

<http://www.phil.muni.cz/wupv/home/studium/citacni-norma-apa>

KVALITATIVNÍ ROZHOVOR

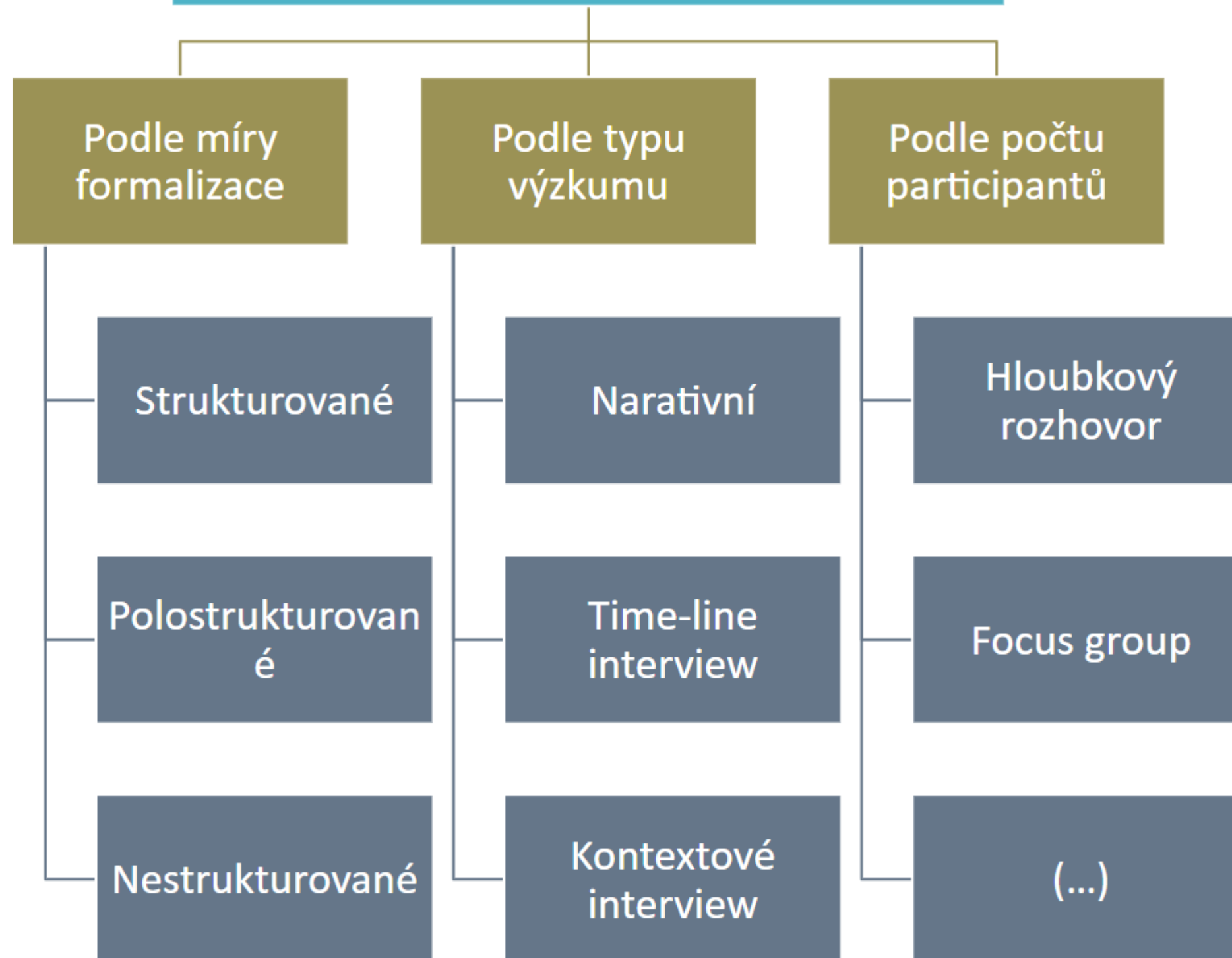
- Nejpoužívanější metoda kvalitativního designu je rozhovor nebo také **hloubkový rozhovor** (angl. *in-depth interview*).
- Nestandardizované dotazování jednoho respondenta zpravidla jedním tazatelem za užití několika otevřených otázek.
- Zkoumáme příslušníky nějakého prostředí, určitou sociální skupinu, abychom získali vhled do dějů a jednání členů dané skupiny.
- **Otevřené otázky** nám pomáhají lépe pochopit úhel pohledu jiných lidí, aniž bychom jejich perspektivu omezovali výběrem položek z dotazníku.
- Trvá zpravidla 60-90 minut, je-li respondentem žák základní školy, tak max. 30 minut.

02

Kvalitativní rozhovory

- **polostrukturovaný** - vychází z předem připraveného seznamu témat a otázek. Používá se v případové studii či zakotvené teorii.
- **nestrukturovaný** - jinak též narativní rozhovor se zakládá třeba jen na jediné předpřipravené otázce, kterou tazatel průběžně rozvíjí na základě informací poskytnutých respondentem při rozhovoru. Uplatňuje se v biografickém designu.
- **focus group (ohnisková skupina)** – důraz je zde položen na interakce mezi členy skupiny, kteří sami přinášejí témata relevantní z hlediska zkoumaného jevu.
- **skupinový rozhovor** - metoda provádění strukturovaného interview s více jak třemi lidmi najednou.

JAK FORMULOVAT OTÁZKY KE KVALITATIVNÍMU ROZHOVORU?

- Je třeba promyslet vhodnou úroveň abstraktnosti/konkrétnosti otázek:

TÉMA →

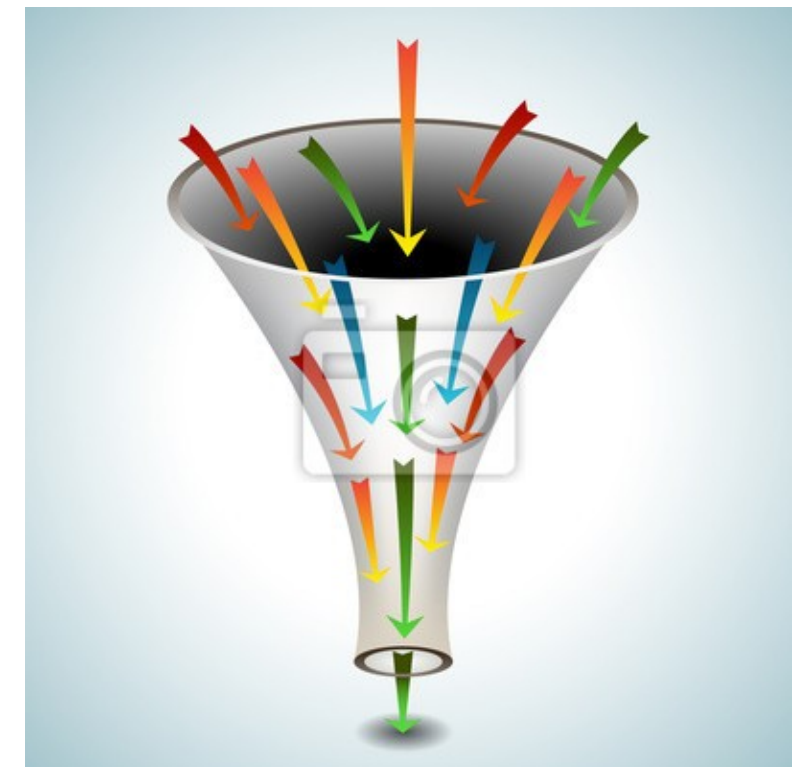
[PROBLÉM] →

CÍL →

HLAVNÍ VÝZKUMNÁ OTÁZKA →

SPECIFICKÉ VÝZKUMNÉ OTÁZKY →

OTÁZKY DO ROZHOVORU

PŘÍKLAD (I)

▶ **TÉMA:** ETNOGRAFIE DIVERZITY V PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVĚ UČITELŮ

▶ **VÝZKUMNÁ OTÁZKA:** JAK PROVÁZEJÍCÍ UČITELÉ PODPORUJÍ STUDENTY UČITELSTVÍ NA PRAXI PŘI PRÁCI S ŽÁKOVKSOU DIVERZITOU?

SPECIFICKÁ VÝZKUMNÁ OTÁZKA: JAKÝ TYP RAD VZTAHUJÍCÍCH SE K ŽÁKOVSKÉ DIVERZITĚ DÁVAJÍ PROVÁZEJÍCÍ UČITELÉ STUDENTŮM UČITELSTVÍ NA PRAXI ?

▶ **OTÁZKA DO ROZHOVORU S PROVÁZEJÍCÍM UČITELEM:** HOVOŘÍTE SE STUDENTEM O SPECIFIKÁCH ŽÁKŮ V TÉTO TŘÍDĚ?

▶ **OTÁZKA DO ROZHOVORU SE STUDENTEM:** Mluvil/a s vámi váš/vaše provázející učitel/ka o individuálních vzdělávacích potřebách žáků ve zkoumané třídě?

PŘÍKLAD (II)

▶ **TÉMA:** ETNOGRAFIE ETNICITY A ETNIZACÍ V DESEGREGOVANÉ ŠKOLNÍ TŘÍDĚ

▶ **VÝZKUMNÁ OTÁZKA:** JAKÝMI ZPŮSOBY JE ETNICITA ZVÝZNAMŇOVÁNA V KAŽDODENNOSTI ŠKOLNÍ TŘÍDY?

SPECIFICKÁ VÝZKUMNÁ OTÁZKA: JAKÝMI ZPŮSOBY DOCHÁZÍ K PŘEDVÁDĚNÍ ETNICKÝCH IDENTIT V RÁMCI INTERAKČNÍCH RITUÁLŮ BĚHEM PŘESTÁVKY A VÝUKY?

▶ **OTÁZKA DO ROZHOVORU S VYUČUJÍCÍ:** JAKÉ JSOU PODLE VÁS VZTAY MEZI ŽÁKY VE VTRÍDĚ 8.A?

▶ **OTÁZKA DO OHNISKOVÉ SKUPINY S ŽÁKY:** JAK SE CÍTÍTE V KOLEKTIVU TĚTO TŘÍDY?

Aktivita

(Re)formulujte výzkumnou otázku a v návaznosti na ni **5** otázek do kvalitativního interview

S kolegou/kolegyní ve dvojici realizujte cvičné interview jednou v roli tazatele/ky a podruhé v roli informanta/ky

V roli tazatele sledujte kromě obsahu interview rovněž nonverbální komunikaci kolegy/kolegyně

V roli informanta/ky si všimněte toho, jaké otázky jsou vám kladeny

OTÁZKY K REFLEXI PO INTERVIEW

- ▶ Jak jste se cítili v roli tazatele/tazatelky?
- ▶ Dozvěděli jste se z odpovědí informanta/ky něco podstatného/zajímavého z hlediska vaší výzkumné otázky?
- ▶ Jak jste se cítili v roli informanta/ky?
- ▶ Jakým způsobem kolega/kolegyně v roli tazatele/ky otázky kladl/a?
- ▶ Jaká byla verbální i neverbální komunikace kolegy/kolegyně?

PRINCIPY SPRÁVNÉHO VEDENÍ ROZHOVORU – KROK ZA KROKEM (I)

- ▶ Dobře zvolte místo, kde bude rozhovor probíhat – mělo by být klidné a příjemné pro vás i informanta/informantku
- ▶ Vezměte si s sebou nahrávací zařízení (raději dvě, kdyby se jedno vybilo, nebo náhradní baterie) a vytištěný scénář rozhovoru
- ▶ Připravte si informovaný souhlas ve dvou kopiích – jeden si vezmete a druhý necháte informantovi/informantce
- ▶ Nechte informanta/ku podepsat informovaný souhlas ještě před začátkem rozhovoru

PRINCIPY SPRÁVNÉHO VEDENÍ ROZHOVORU – KROK ZA KROKEM (II)

- ▶ Informujte informanta/ku o cíli rozhovoru (např. je součástí bakalářské práce nebo výzkumu XY)
- ▶ Dobře zvažte pořadí otázek – začněte zahřívacími (ice breakery), osobní a náročnější otázky kladte až později, demografické (např. otázky na věk, rodinný či socioekonomický status) nechte až na konec
- ▶ Všímejte si neverbální komunikace
- ▶ Usilujte o pozitivní atmosféru – ujišťujte informanta/ku o tom, že jste se toho hodně dozvěděli a že je to pro vás přínosné

ČASTÉ CHYBY PŘI VEDENÍ ROZHOVORU

- ▶ vyvarovat se sugestivních otázek - např. *Většina lidí si myslí, že kdo neumí, ten učí. Myslíte si to také?*
- ▶ neklást více otázek zároveň – např. *Jaké jsou vaše dojmy z první odučené hodiny na základní škole a jakou zpětnou vazbu jste na výuku dostala od provázejícího učitele?*
- ▶ formulovat otázky srozumitelně, tj. běžným jazykem (nepoužívejte odborné pojmy) – např. *Jaký je váš názor na současný veřejný diskurz o inkluzi?*
- ▶ doptávat se na zdánlivě samozřejmé jevy, abychom detailně zachytili významy, které s nimi informant/ka spojuje (např. *Můžete blíže vysvětlit váš názor, že kdo neumí, ten učí? - v případě, že o tom informant/ka začali hovořit sami)*
- ▶ neskákat do řeči, nechat informantovi dost času na vyjádření

PŘEPIS ROZHOVORU

- ▶ Používají se transkripční pravidla
- ▶ Rozhovor můžete přepisovat pomocí softwarových programů – např. F4, oTranscribe, Transana apod.
- ▶ Přepis je dobré si po sobě přečíst a opravit si překlepy a chyby
- ▶ Jedná se o časově náročnou činnost, je třeba mít vyhrazeno dostatečné množství času

ETICKÉ ZÁSADY

- U transkriptu rozhovoru uplatňujeme **anonymizaci dat**, která zajišťuje ochranu osobních údajů (GDPR), zejména jmen účastníků a organizací, v nichž působí.
- Během přepisu reálná jména nahrazujeme **pseudonymy podle šifrovacího klíče** (např. jméno a příjmení začíná o písmeno dále v abecedě než iniciály skutečné, jiní volí jména rostlin nebo fiktivní křestní jména).

INFORMOVANÝ SOUHLAS

- ▶ krátká informace o výzkumu (cíle, kdo jej realizuje)
- ▶ ujištění o anonymitě rozhovoru/výzkumu
- ▶ souhlas s pořízením záznamu rozhovoru
- ▶ informaci o důvěrném zacházení s daty (jak přesně budou data anonymizována a kde budou uložena?)
- ▶ informace o dobrovolné účasti na výzkumu (informant/ka mohou kdykoliv účast na výzkumu odřeknout, a to i v průběhu výzkumu)
- ▶ datum a podpis výzkumníka a informanta/ky
- ▶ více info: <https://www.ped.muni.cz/pedagogika/studujici/zaverecne-prace/bc-mgr> nebo v interaktivní osnově předmětu:
<https://is.muni.cz/auth/el/ped/podzim2022/SZ6006/index.qwarp?prejiti=9574632>

Příprava na příště - dobrovolná

- Na příštím semináři se budeme věnovat kvalitativní analýze dat.
- Možnost zkusit realizovat rozhovor na vámi vybrané téma. Pokud si přinesete přepis vlastního rozhovoru na příští seminář, budete s ním pracovat na příštím semináři
- Pokud vlastní rozhovor nezrealizujete, budete na příštím semináři pracovat se cvičnými daty.

Děkuji za
pozornost

Docházka

